

LO CONTE EN GASCONHA

13 - ARTS - LITERATURA, CINEMÀ

Element obligatori deu patrimòni linguistic occitan, lo conte qu'ei enrasigat pregondament dihens lo folclòre locau autan plan coma dihens l'environament uman e naturau.

Fòrça contes, gessits de la paraula deu pòble, son amassats **pendent la segonda mitat deu sègle XIX** suu territòri sancèr **per folcloristas, etnòlogues** o simplament **apassionats** de lenga occitana en lo vam deu moviment romantic. **De la matèria orau recrubada a las velhadas qu'escriven tèxtes, òbras literàrias vertadèras.** S'i tròban totas las fòrmas deu conte : **los contes de bèstias, los contes meravelhós, faceciós, iniciatics, mitologics, los contes mistics, los contes familiars.**

Suu maine lingüistic gascon retenguem l'istorian saberut de Leitora, **Joan-Francés Bladèr (1827-1900)** e **los « Contes de Gasconha »** que divèm l'edicion de l'arrevirada gascona au **Jaumes Boisgontier** e qu'un aute leitorés, lo dessinatòr **Pertuzé** saberà illustrar magnificament.

Lo poèta e fotograf Félix Arnaudin (1844-1921) de La Bohèira que cor la Lana gran ende'n sauvar la memòria. Que collècta contes, cançons, arreproèrs, musica en tot ensajar de conservar la paraula d'origina.

À la fin deu sègle XIXau pareishen revistas, armanacs en lenga occitana. Los contes s'i hèn ua plaça privilegiada. **L'Armanac de la Gascougne creat peu Fernand Sarran (Lo Cascaròt), l'Almanac patuès de l'Arièjo, Lous Reclams de Biarn e Gascougne** haràn legir au pòble contes escriuts peus **Camelat, Laborde, Lacoste, Lalanne, Dambielle, Dardy, Labadens, Seillan, Cénac-Moncaut...** A-n-aqueste periòde s'espadish l'usatge de l'occitan coma lenga escriuta gràcias au moviment culturau deu **Felibritge** que vòu reabilitar la lenga d'òc. **Antonin Perbosc**, regent a Combarogèr (1900 a 1908), hè deu collectatge de la tradicion orau peus escolans un utís pedagogic novator.

Fòrça escrivans occitans causishen d'escriver contes en pensar, dambe rason, qu'ei un mejan privilegiat ende interessar lo pòble.

Pr'aquò la tradicion orau non s'amortish pas mès los lòcs e las fòrmas cambian : la sala d'espectacle a remplaçat lo cornèr ; lo contaire qu'ei sovent accompanhat per un musician quan ne musiqueja pas eth medish ; arriba que plasticians e dançaires s'enviten.

Lo conte occitan que veng ua fòrma d'expression artistica en si medish ; hestaus, eveniments culturaus li son consacrats ; associacions ne hèn la promocion. Los mèdias occitans se n'emparan e lo difusan ; gràcies aus mejans de comunicar mei recents, auèi se pòden escotar, uerdar contaires occitans sus l'ordinator, la tauleta numerica, lo telefonet o la television.

En 2003, l'UNESCO adòpta enfin la Convencion ende la sauvaguarda deu patrimòni culturau immateriau que compreng, au demiei d'autas causas, las tradicions e expressions oraus.

Aquí quauquas formuletas ende draubir los contes : « Jo, sabi un conte »... « I avèva un còp »... « un còp èra »... E d'autas ende'us clavar : « E cric e cric mon conte ei fenit, E cric e crac mon conte ei acabat »... « Jo que montèi sus un chivau gris, Me'n tornèi a Parentís »...

<http://paisemission.over-blog.com/2015/03/jo-sabi-un-conte-3.html>

<http://paisemission.over-blog.com/2015/03/jo-sabi-un-conte-4.html>

<https://www.youtube.com/watch?v=gLbqr5hVBNw>

<http://www.octele.com/video-oc/conta.88/contasmiqueuV2.html>

FRISA CRONOLOGICA

LEXIC

L'ARMANAC DE LA GASCOUGNO

L'Almanach de la Gascogne

CASCARÒT

grelot, crècèle

L'ALMANAC PATUÈS DE L'ARIÈJO

L'Almanach patois de l'Ariège

LOUS RECLAMS DE BIARN E GASCOUGNE

Les échos de Béarn et Gascogne

FORMULETA ENTÀ COMENÇAR : UN CÒP ÈRA

Il était une fois

FORMULETA ENTÀ COMENÇAR : I AVÈVA UN CÒP

Il y avait une fois

FORMULETA ENTÀ COMENÇAR : JO, SABI UN CONTE

Moi, je sais un conte

FORMULETA ENTÀ ACABAR : E CRIC E CRIC MON CONTE EI FENIT, E CRIC E CRAC MON CONTE EI ACABAT

Et cric et cric mon conte est fini, Et cric et crac mon conte est achevé

QUESTIONS

1. A quina epòca los contes e son passats de l'oralitat populara a l'òbra escriuta ?
2. Coma s'apèra lo saberut de Leitora autor deus « Contes de Gasconha » ?
3. Sus quin parçan e collectèc Fèlix Arnaudin ?
4. Qui èra lo Cascaròt ?
5. Què se passa entre 1900 e 1908 a l'escòla de Combarogèr ?

ACTIVITATS

Lo conte en Gasconha

Mots mesclats

O R E D A L B E P C O N T E D
Y A L U A R A P C S O B R E P
J F A F Q N Q J Z O Q N X Q N
A E I L O D A Ç S G B A R H Ç
K U N J R L Ç T L G H R C G A
C G O E G A C N I C G R A Y R
N O M G M H Z L Z C C A S G U
A L I T Q N G O O Y C S C B T
R O R I X O I Z R R A O A T A
M N T R M C V D D A I Q R L R
A T A B K S V V U A L S O Z E
N E P I U A C L W A M I T S T
A R T L J G Y J T P N J T A I
C P O E F L D Y L G P R H A L
Z E Q F F V D I I C S M A P T

BLADER CONTE OCCITAN
ARNAUDIN ORALITAT FOLCOLORISTA
PERBOSC LITERATURA ETNOLOGUE
SARRAN PATRIMONI PARAULA
CASCAROT ART FELIBRITGE
GASCONHA ARMANAC

Mots mesclats

CE PROJET A ÉTÉ FINANCÉ AVEC LE SOUTIEN DE LA COMMISSION EUROPÉENNE

ACPPG
Editions ACPPG